

Stans tapet av naturmangfold!

Sabimas strategi 2018–2021

Revidert strategi vedtatt av årsmøtet 21. april 2020

Tapet av naturmangfold er stort!

Hver femte art av planter, dyr og sopp står i fare for å dø ut fra norsk natur om vi ikke gjør noe. Den klart viktigste grunnen til at arter utrykkes er at vi mennesker endrer naturen. Vi bygger, hogger, drenerer og lar enger gro igjen. Dette kaller vi arealendringer. Da endres livsmiljøet til de som lever i et område så mye at de ikke klarer seg lengre, og de klarer ofte ikke å finne andre steder å slå seg ned. Andre trusler mot naturmangfoldet er forurensing, klimaendringer, innføring av fremmede arter og overhøsting, som overfiske eller jakt.

Vi trenger naturmangfoldet for å overleve. Fra naturen får vi økosystemtjenester, som rent vann, mat, pollinering, karbonlagring og byggematerialer. Intakte økosystemer er bedre i stand til å gi oss disse tjenestene. Både den totale sammensetningen av arter og enkeltartene er viktige for økosystemenes funksjon og for at naturen skal kunne fortsette å levere oss økosystemtjenester som hele velferden vår bygger på. Den samlede belastningen på naturen er nå så stor at vi nærmer oss farlige vippepunkter, og tap av natur regnes som en av de største truslene mot samfunnene våre. Naturen har i tillegg verdi som opplevelses- og rekreasjonskilde og ikke minst en verdi i seg selv. Dette er bakgrunnen for Sabimas arbeid for å stanse tapet av naturmangfold.

Om Sabima og vårt arbeid

Miljøorganisasjonen Sabima er paraplyorganisasjon for de biologiske foreningene i Norge. Vi har sammen med våre medlemsforeninger god kunnskap om naturens tilstand og økologiske sammenhenger, og gjør med vår kompetanse og vår evne til påvirkning en forskjell i norsk naturforvaltning. Sabima er løsningsorientert og ser mennesker og samfunn i sammenheng med bevaring av naturmangfoldet. Vi oversetter biologisk kunnskap til politiske muligheter.

Sabimas visjon beskriver kjernen av vårt arbeid: *“Stanse tapet av biomangfold for å sikre levedyktige bestander av alle naturlig forekommende arter i Norge, deres genetiske variasjon og økosystemene de er en del av.”*

Vi arbeider selvstendig mot egne mål, og støtter medlemsforeningenes arbeid. Vi er partipolitisk uavhengige. Våre generelle arbeidsmetoder er:

1. **Opinionsdanner.** Sabima skal sette biologisk mangfold og bruk av natur på en bærekraftig måte på dagsorden i opinionen gjennom strategisk og effektivt kommunikasjonsarbeid. Vi skal spre kunnskap og skape engasjement og vilje til handling.
2. **Pådriver.** Sabima skal være en aktiv og kunnskapsbasert pådriver overfor sentrale forvaltningsmyndigheter og politiske miljøer.
3. **Kritiker.** Sabima skal på et faglig og saklig grunnlag være en aktiv kritiker av ulike aktører innenfor areal- og naturforvaltningen.
4. **Premissleverandør.** Sabima skal være en viktig premissleverandør i arbeidet for vern og en bærekraftig forvaltning av biomangfold.

Vi jobber for å styrke Sabimas og medlemsforeningenes drift og faglige aktiviteter på følgende måter:

1. **Koordinering.** Sabima skal, der det er hensiktsmessig, støtte og koordinere medlemsforeningenes faglige arbeid, og fremme saker av felles interesse over for myndigheter og andre aktuelle målgrupper.
2. **Kompetanse.** Sabima skal arbeide aktivt for å øke vår egen og medlemsforeningenes faglige og organisatoriske kompetanse.
3. **Økonomi.** Sabima skal arbeide aktivt for god økonomi for medlemsforeningene og eget arbeid.
4. **Aktivitet.** Sabima skal bidra til økt aktivitet i medlemsforeningene.

Sabimas strategi er vedtatt av vårt årsmøte, som består av våre medlemsforeninger, og er delt i hovedmål og delmål. De ulike hovedmålenes plassering i strategien er ikke retningsgivende for hvor tungt de vektlegges.

Overordnet mål:

Stans tapet av naturmangfold!

1. Hovedmål: Norge fører en offensiv naturpolitikk

Stortinget har vedtatt en rekke nasjonale målsetninger som skal bidra til å stanse tapet av naturmangfold. For å sikre handling, er det behov for flere og mer ambisiøse målsetninger, samt gjennomføring av målsettingene gjennom sterkere forpliktelser, bredere allianser og større trykk både nasjonalt og internasjonalt. Problemet med tap av naturmangfold må ha høy prioritet hos politikere og andre beslutningstagere.

Sabima jobber for:

- Nasjonalt:
  - større bevilgninger til naturmangfold i statsbudsjettet.
  - at politiske partiers program og politikk prioriterer naturmangfold.
  - at regjeringsplattformer og samarbeidsavtaler setter naturmangfold på dagsordenen.
  - at overordna stortingsmeldinger som har betydning for norsk naturpolitikk prioriterer naturmangfold.
  - et sterkt lovverk som beskytter naturen.
  - at naturmangfold blir en viktig del av klimapolitikken.
- Internasjonalt:
  - å påvirke Norges arbeid med store internasjonale konvensjoner og paneler som Biomangfoldkonvensjonen (CBD), FNs bærekraftsmål og Naturpanelet (IPBES) og at resultatene fra disse gjenspeiles i norsk miljøpolitikk.

2. Hovedmål: Naturmangfoldet har sterk beskyttelse i Norge

Arealendringer er den største trusselen mot biologisk mangfold. Det viktigste tiltaket for å stanse tapet av biologisk mangfold er å få kontroll med forbruket av naturarealer. Derfor må Norge bli arealnøytralt. Det innebærer at vi unngår å ødelegge viktig natur, avbøter inngrep i naturen, restaurerer ødelagt natur og i ytterste konsekvens kompenserer for urørt natur vi absolutt må ødelegge. Vi må gjenbruke og fortette på allerede brukte arealer og innføre arealregnskap i alle kommuner.

Sabima jobber for:

- flere kommuner med målsetting om arealnøytralitet.
- sterke virkemidler for å oppnå arealnøytralitet, som blant annet
  - styrket lovverk.
  - nasjonale mål, retningslinjer, veiledere m.v.
  - arealregnskap.
  - virkemidler som forbyr eller forhindrer ødeleggelse av viktig natur.
  - styrket kompetanse og kapasitet i kommunene på miljø.
  - en statlig miljøklagenemnd eller miljødomstol.

- at et økologisk grunnkart blir forvaltningsrelevant, og fullfinansieres og ferdigstilles innen 2025.
- at det utpekes minst 20 utvalgte naturtyper og 100 prioriterte arter gjennom naturmangfoldloven innen 2025, på veien mot målet om 40 utvalgte naturtyper og 400 prioriterte arter.
- at Norge når målet om å verne et økologisk representativt utvalg på 17 prosent av land- og ferskvannsarealer og 10 prosent av kyst- og havområder.
- en helhetlig forvaltning av ferskvannsressursene og gjennomføring av vannforskriften.
- at INON (inngrepsfrie naturområder i Norge), eventuelt med revidert metodikk, gjeninnføres som verktøy i arealpolitikken.
- at alle vedtak i "Norsk handlingsplan for naturmangfold" gjennomføres og evalueres, blant annet ved å:
  - etablere og ta i bruk nye verktøy for å oppnå god økologisk tilstand i forringede økosystemer.
  - innfri målet om at 15 prosent av de forringede økosystemer skal være restaurert innen år 2025.
  - utarbeide miljøkvalitetsnormer for alle våre mest trua økosystemer og arter.

3. Hovedmål: Den mest trua naturen tas spesielt godt vare på, og de største truslene mot norsk natur bekjempes

Sabima sammen med medlemsforeningene har stor fagkunnskap om naturen og truslene mot den, samt konstruktive løsninger som gjør at vi kan ta vare på og bruke naturen uten å ødelegge den. Denne kunnskapen skal vi bruke hensiktsmessig innenfor ulike fagområder, slik at den mest trua naturen tas vare på, og de største truslene mot naturen bekjempes.

Delmål 3.1: Skogens rike mangfold bevares gjennom vern og et mer miljøvennlig skogbruk

I skogen lever halvparten av de trua artene. Dette er en følge av at vi har lite biologisk gammel skog og død ved, og mye ensaldret plantasjeskog. Skogen dekker hele 38 prosent av Norge og gir oss viktige økosystemtjenester. Vi skal fortsatt ha et aktivt skogbruk i Norge. Derfor er viktig å forbedre hvordan skogbruket arbeider, samtidig som vi verner betydelig mer skog.

Sabima jobber for:

- bevaring av den eldste skogen og den skogen som aldri har vært flatehogd, inkludert fjerning av tilskudd til drift i bratt terreng.
- vern av seks prosent representativt utvalg av den produktive skogen, med særlig oppmerksomhet om skogtyper Norge har et internasjonalt ansvar for, på veien mot målet om 10 prosent vern av skog i Norge.
- bedre ordninger for skogsertifisering i Norge, blant annet gjennom samarbeid med næringa, samt bedre lovverk for bærekraftig skogbruk.
- at det blir forbudt å bruke fremmede treslag i skogbruket, og sekundærspredning bekjempes.
- at fem prosent, på vei mot målet om 15 prosent, av det forringede skoglandskapet blir restaurert gjennom tilrettelegging for lukka hogstformer og landskapsøkologiske tiltak.

Delmål 3.2: Det artsrike kulturlandskapet opprettholdes som del av framtidens landbruk.

Det menneskeskapte kulturlandskapet inneholder viktige naturtyper som er under sterkt press, særlig på grunn av gjengroing eller intensivering av driftsformene. Det artsrike kulturlandskapet er avhengig av en levende landbruksnæring som skjømter og bruker ressursene som finnes der, og landbruksnæringa på sin side er avhengig av det ville naturmangfoldet som bidrar med pollinering, sykdomskontroll, næringsomsetning og et mangfold av beite- og slåtteplanter.

Sabima jobber for:

- å endre norsk jordbrukspolitikk gjennom blant annet jordbruksoppgjør, handlingsplaner, nasjonale strategier samt nasjonale og regionale tilskuddsordninger slik at politikken fremmer driftsformer og produksjonsmåter som er gunstige for biologisk mangfold.
- at ordninga med utvalgte kulturlandskap utvides til **100 områder** innen 2025.
- at regjeringen og Stortinget opprettholder og styrker gode ordninger for å skjømte og bruke det artsrike kulturlandskapet.
- at kommuner og fylkesmenn har god kunnskap om og bruker ordningene mer målrettet for å skjømte og bruke det artsrike kulturlandskapet.
- at landbruket styrker sin kunnskap om og tar eierskap til forvaltningen av det artsrike kulturlandskapet.
- å sikre korridorer for kulturbetingede arter mellom områder med artsrikt kulturlandskap ved tilpasset skjømtsel av veikanter, kantsoner, kraftgater, hager og lignende.
- at sentrale arealforvaltere, som kommuner, fylkeskommuner, samferdselssektoren osv, benytter mulighetene til å skjømte en andel av sine arealer som kulturlandskap

Delmål 3.3: Fremmede arter gjør mindre skade på norsk natur

Arter fraktes bevisst eller ubevisst ved menneskenes hjelp inn i økosystemer der de ikke finnes i fra før. Noen ganger medfører dette betydelige skader på det opprinnelige biologiske mangfoldet. Fremmede arter er på grunn av økt reising, handel og klimaendringer en økende trussel mot norsk natur.

Sabima jobber for:

- en sterk forskrift om fremmede organismer, både i innhold og praktisering, for å stanse ytterligere import og spredning av skadelige fremmede arter i Norge.
- at flere skadelige fremmede arter blir forbudt å importere, omsette og sette ut.
- at det bevilges tilstrekkelig med midler til bekjemping av fremmede arter.
- at det utarbeides nasjonale og lokale tiltaksplaner mot de mest skadelige og potensielt skadelige fremmede artene.

Delmål 3.4: Mangfoldet i Norges hav- og kystområder sikres

De viktige hav- og kystområdene i Norge er svært produktive og rike på ressurser. Langs norskekysten finnes verdens største torske- og sildebestand, korallrev, tareskoger, store sjøfuglkolonier og trua arter som grønlandshval og ål. Det marine biologiske mangfoldet er enormt, men økosystemene er under sterkt press fra mange ulike menneskelige aktiviteter som fører til klimaendringer, overhøsting av bestander, inntog og spredning av fremmede arter,

forurensning, tap av leveområder og forstyrrelser. Marine økosystemer går derfor gjennom store endringer, og Norge ligger langt etter nasjonale og internasjonale mål om vern.

Sabima jobber for:

- vern av biologisk viktige deler av norske havområder i tråd med nasjonale og internasjonale mål.
- helhetlige og økosystembaserte forvaltningsplaner for havområdene.
- bærekraftige havbruksnæringer.
- restaurering av ødelagt marin natur.
- handlingsplaner for arter og naturtyper som trenger spesiell beskyttelse.
- økosystembasert havforskning til nytte for å sikre artsrike, robuste økosystemer i havet

Delmål 3.5: Omfattende bevaring og restaurering av myr

Myrer er levested for en rekke viktige arter, store karbonlagre og en naturlig flomdemper. Det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å ta vare på myra. De siste hundre år har en tredel av myrene under skoggrensa blitt ødelagt på grunn av drenering, oppdyrking, nedbygging og torvuttak.

Sabima jobber for:

- utfasing av torv i hagejord.
- forbud mot nydyrking av myr.
- forbud mot grøfterensk i skogbruket.
- forbud mot å ødelegge eksisterende myrer.
- en kraftig økning i vern av myr.
- å øke restaureringen av myr.

Delmål 3.6: Sikre levende vann og vassdrag

Våre vann og vassdrag er av stor betydning for både planter, dyr og mennesker og omfatter innsjøer, elver, våtmarker og grunnvann. Det er avgjørende å beskytte naturen tilknyttet vassdragene våre for å ta vare på naturmangfoldet og de viktige økosystemfunksjonene disse gir oss som beskyttelse mot flom og erosjon. Økosystemene i vann og vassdrag trues av menneskelig påvirkning fra vassdragsreguleringer, sur nedbør, avrenning av næringsalter fra jordbruk, forurensning av miljøgifter og påvirkning fra fremmede arter og oppdrett.

Sabima jobber for:

- at miljømålene satt i de regionale vannforvaltningsplanene nås.
- at verneplanene for vassdrag videreføres og at det lages en verneplan for kystnær vassdragsnatur.
- restaurering av vassdragsnatur.
- flere prioriterte arter og utvalgte naturtyper i ferskvann.
- å bidra til driften av Besøkssenter våtmark Oslo.

4. Hovedmål: Norsk natur er godt kartlagt

God naturforvaltning betinger oppdatert og lett tilgjengelig kunnskap om alle artsgrupper og naturtyper. I dag vet vi i begrenset grad hvor den mest verdifulle naturen i Norge befinner seg, og da kan vi heller ikke ta vare på den på best mulig måte. Kartlegging gjennomført av amatører er en viktig kilde til kunnskap for politikere og forvaltning, og størstedelen av kartleggingen i dag gjøres av kunnskapsrike frivillige i våre medlemsforeninger. Sabima har sammen med medlemsforeningene landets beste kompetanse på mobilisering og opplæring av nye kartleggere, har stor egen kartleggingskompetanse og bidrar vesentlig til kunnskapsgrunnlaget for politikere og forvaltning. Sabima jobber for å styrke både offentlig og frivillig kartlegging av naturmangfold.

Sabima jobber, i samarbeid med medlemsforeningene, med:

- å holde kurs, turer og annen egnet opplæring som legger grunnlaget for mange flere stedfestede funn av høy kvalitet, særlig av rødlistearter, og økt kompetanse i kartleggingsmiljøene.
- å rekruttere nye frivillige kartleggere i og gjennom medlemsforeningene.
- å støtte frivillig artskartlegging gjennom utdeling av kartleggingsmidler.
- brukerstøtte, validering og utvikling i Artsobservasjoner.
- å øke innsatsen på taksonomiske forskningsspørsmål ved museer, universiteter og høgskoler.
- at utdanningen av framtidens biologer blir styrket, ved at kandidater har artskunnskap, felt- og kartleggingskompetanse.
- å synliggjøre medlemsforeningene og deres frivillige kartleggingsmiljøer i all kartleggingsaktivitet.